

ABSTRACT INFO

Article Type:
Descriptive and survey

Authors:
1.Keyvan Kiani
2*.MohammadReza
Bamanian

1.PhD Researcher in
Architecture, Faculty of Art
and Architecture, Tarbiat
Modares University, Tehran,
Iran,
2*.Professor of Architecture
Department, Faculty of Art
and Architecture, Tarbiat
Modares University, Tehran,
Iran,
bemanian@modares.ac.ir

*Corresponding Author
bemanian@modares.ac.ir

Article History

Receive :April 2 , 2023

Accepted : July 30 , 2023

ABSTRACT

The Arbaeen pilgrimage, a remarkable display of cultural-religious beliefs intertwined with time and space, embodies the essence of human faith in action. This research delves into the aesthetic aspects of this momentous journey, exploring its positive and negative components and proposing solutions for enhancement and rectification. Assessing aesthetic perception and judgment is a complex endeavor that necessitates empirical studies, conceptualizing, and evaluating human emotions. Measuring emotional concepts extends beyond the artistic realm, encompassing design, environment, nature, and even cognitive frameworks.

This study aims to evaluate the aesthetic emotions of pilgrims during the Arbaeen pilgrimage, addressing objectives such as the factors influencing aesthetic emotions, the impact of the environment on aesthetic emotions during Arbaeen, the effect of emotions on individual satisfaction, and providing recommendations for environmental improvement and enhanced pilgrim aesthetic experiences.

Employing a mixed-methods approach, the study utilizes both quantitative and qualitative data collection methods. Data was gathered through a specialized questionnaire based on the Neuroscience Aesthetics Scale, interviews, and field observations conducted by the researchers during the Arbaeen pilgrimage. The target population comprised 200 participants in the Arbaeen pilgrimage in 1401 AH (2022 CE), including 100 men and 100 women aged 20 to 50 years. The questionnaire data was analyzed using SPSS software, and the interviews were reviewed. Based on the comprehensive data, appropriate solutions were proposed to improve the conditions and enhance the environmental quality.

The target population consisted of 200 participants in the Arbaeen pilgrimage in 1401 AH (2022 CE), including 100 men and 100 women aged 20 to 50 years. The questionnaire data was analyzed using SPSS software, and the interviews were reviewed. Finally, based on all the collected data, appropriate solutions were proposed to improve the conditions and increase the environmental quality. The results indicated that the aesthetic experiences of the pilgrims were influenced by three main factors: management, infrastructure, and cultural-religious aspects. These factors can be further classified into 15 sub-components. The findings of this study suggest that by improving the three areas of management, infrastructure, and cultural-religious aspects, the quality of the aesthetic experience of the pilgrims in the Arbaeen pilgrimage can be enhanced. This can be achieved through various measures, including cultural training, improved infrastructure, appropriate planning, coordination between organizations, the use of technology, monitoring, and evaluation.

Keywords: Arbaeen pilgrimage, Walk, Aesthetics, Emotions.

سنجش تحلیلی احساسات زیباشناختی در پیاده روی اربعین

کیوان کیانی

پژوهشگر دکتری معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت

مدرس، تهران، ایران

محمد رضا بمانیان*

نویسنده مسئول، استاد گروه معماری دانشکده هنر و معماری دانشگاه

تربیت مدرس، تهران، ایران

چکیده

اربعین نمایشی بی بدیل از تعامل باورهای فرهنگی - آئینی با زمان و مکان می باشد. پیاده روی اربعین نمایشی از خلوص باورهای انسانی در عرصه عمل می باشد. پژوهش حاضر بدنبال سنجش جنبه های زیبایی شناختی این مسیر و مولفه های مثبت و منفی آن و ارائه راهکاری برای بهبود نکات مثبت و برطرف نمودن نکات منفی می باشد. سنجش ادراک زیباشناختی و قضاوت آن فرایند بسیار پیچیده ای می باشد که نیازمند مطالعات تجربی و مستلزم مفهوم سازی و سنجش عواطف انسانی می باشد، اندازه گیری مفاهیم احساسی تنها به جنبه های هنری عناصر محدود نمی شود بلکه به طراحی، محیط، طبیعت و حتی پیش زمینه های فکری نیز مربوط است. هدف این پژوهش ارزیابی احساسات زیبایی شناسی زوار در پیاده روی اربعین بوده که اهدافی همچون عوامل موثر بر احساسات زیبایی شناسی، تاثیر محیط بر احساسات زیبایی شناسی در اربعین، تاثیر احساسات بر رضایت افراد و ارائه پیشنهاد برای بهبود محیط و بهبود احساسات زیبایی شناسی زوار نیز در این پژوهش پاسخ داده شده است.

روش این از نوع ترکیبی و به صورت کمی-کیفی بر اساس پرسشنامه و مصاحبه می باشد. اطلاعات پژوهش حاضر به کمک منابع کتابخانه ای، بازدید میدانی و شرکت در مراسم اربعین، مصاحبه و پرسشنامه تخصصی (مقیاس سنجی احساسات زیباشناختی^۱) تهیه شده، این پرسشنامه از پانزده خرده مقیاس تشکیل شده است، پرسشنامه توسط دویست نفر از شرکت کنندگان در مراسم باشکوه اربعین هزار و چهار صد و یک هجری شمسی تکمیل شده است. پژوهش حاضر بر مبنای روش استدلال منطقی و تحلیل کیفی اطلاعات تدوین گشت است که رویکرد جامعی در نتیجه گیری خود دارد. بر اساس اطلاعات این پژوهش

می توان بیان نمود که با بهبود سه حوزه فرهنگی - آئینی، زیرساختی و مدیریتی می توان کیفیت پیاده روی اربعین را افزایش داد و چالش های آن را بر طرف نمود، این اقدامات شامل آموزش های فرهنگی، ایجاد زیرساخت های بهبود یافته، برنامه ریزی مناسب، هماهنگی بین نهادها، استفاده از فناوری، نظارت و ارزیابی می شوند.

کلمات کلیدی: اربعین، پیاده روی، زیباشناختی، احساسات.

تاریخ دریافت: [۱۴۰۲/۱/۱۳]

تاریخ پذیرش: [۱۴۰۲/۵/۸]

* نویسنده مسئول: bemanian@modares.ac.ir

۱. مقدمه

اربعین کلمه ای عربی و به معنای چهلم است. در فرهنگ شیعه این کلمه به روز اربعین شهادت امام حسین (علیه السلام) اطلاق می شود. امام حسین (علیه السلام) در روز دهم محرم (اول ماه هجری قمری) که به روز عاشورا معروف است، در کربلا به شهادت رسید. مردم از ده ها کشور در پیاده روی اربعین شرکت می کنند، در راستای دو هدف کلی، یکی برقراری پیوندی محکم بین برادران مسلمان و تقویت پیوند بین عراقی ها و غیر عراقی ها، پیوند بین شیعه و سنی و بین عرب، فارس، ترک و کرد. این پیوندها منبع خوشبختی هستند و نشانه رحمت الهی هستند. آنچه این پیوندها را به وجود آورده است، ایمان به خدا و محبت به اهل بیت پیامبر (ص) و حسین بن علی (علیه السلام) است. هدف دوم بزرگ داشت ایستادگی در برابر ظلم و ستایش حق در مقابل باطل می باشد، که هدفی بزرگ برای هر فرد مسلمان و حتی فراتر از آن هر فرد آزاده در سرتاسر جهان می باشد. همانطور که امام حسین (علیه السلام) خطاب به دشمنان خود می فرماید اگر دین ندارید لا اقل آزاده باشید [۱-۵].

سالانه میلیونها نفر از سراسر جهان به زیارت اربعین می پیوندند. آنها در پیاده روی از نجف تا کربلا برای بزرگداشت امامشان که در روز عاشورا در کاروان کربلا به شهادت رسید شرکت می کنند. زائرانی که به زیارت اربعین می روند در یک چیز متحدند: «حب الحسین». آنها روشی را تحسین می کنند که امام حسین هر چه

پیامبر اکرم (ص) می فرماید: هرکس ۴۰ حدیث از ایشان را حفظ کند، در روز قیامت عالم برانگیخته می شود.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: اگر انسان به چهل سال از عمر خود برسد و هنوز توبه نکرده باشد، شیطان کار او را کامل می داند. بار دیگر، با توجه به اینکه سن ۴۰ سالگی اوج سن است، این حدیث نشان می دهد که بهترین زمان برای ایجاد تغییرات خواهد بود. این در وسائل الشیعه آمده است.

هدف این پژوهش عبارت است از سنجش تحلیلی احساسات زیباشناختی در پیاده روی اربعین، در این راستا اهداف و پرسش های کلی پژوهش عبارتند از:

ارزیابی احساسات زیباشناختی شرکت کنندگان در پیاده روی اربعین: این پژوهش بر آن است تا با استفاده از روش های ارزیابی علمی و معتبر، احساسات زیباشناختی شرکت کنندگان در پیاده روی اربعین را سنجیده و تحلیل کند. این احساسات شامل زیبایی، آرامش، تعالی، حس توازن و سایر عوامل زیباشناختی می باشد.

تعیین عوامل مؤثر بر احساسات زیباشناختی: پژوهش حاضر به بررسی عوامل مؤثر بر تجربه احساسات زیباشناختی در پیاده روی اربعین می پردازد. این عوامل می توانند شامل ویژگی های مکانی، فرهنگی، اجتماعی و مذهبی مرتبط با مسیر پیاده روی و شرایط فردی شرکت کنندگان باشند.

تأثیر احساسات زیباشناختی بر رضایت و تجربه شرکت کنندگان: در روند این پژوهش میزان تأثیر احساسات زیباشناختی بر رضایت و تجربه شرکت کنندگان در پیاده روی اربعین بررسی می شود. این ارتباط می تواند نقش مهمی در ارتقای کیفیت تجربه شرکت کنندگان و جذب مشارکت کنندگان جدید داشته باشد.

ارائه پیشنهادات بهبود تجربه پیاده روی اربعین: نتایج این تحقیق می تواند به عنوان پایه ای برای ارائه پیشنهادات بهبود تجربه پیاده روی اربعین استفاده شود. با توجه به نتایج حاصل از تحلیل احساسات زیباشناختی و تأثیر آن بر رضایت و تجربه شرکت کنندگان، می توان بهبودهای ممکن را شناسایی کرده و پیشنهاداتی را ارائه داد که بتواند تجربه پیاده روی اربعین را برای شرکت کنندگان بهبود بخشد. این پیشنهادات می تواند شامل تدابیر

داشت برای آن وقف کرده و آن مفهوم حق است. پیاده روی اربعین از جمله رویدادهای فرهنگی، سیاسی و ژئوپولیتیکی نیز محسوب می شود. با وجود ازدحام زیاد، فضا سراسر صلح و آرامش است. پرچم هایی که نام «حسین» را بر روی خود دارند همه جا هستند. مردم عراق و بسیاری از کشورهای مسلمان از جمله ایران در اربعین تمام تلاش خود را برای رفع نیازهای اولیه شرکت کنندگان در این زیارت مقدس انجام می دهند. از زائران با آب، چای، غذا، سرویس بهداشتی، نمازخانه و محل خواب پذیرایی می شود، زیرا معتقدند خدمت به زائران در حال عبور باعث افتخار است [۶-۱۲].

اما چرا چهلمین روز پس از شهادت امام یا هر مسلمان دیگری اینقدر مهم است؟ این تا حد زیادی به این دلیل است که عدد ۴۰ در ادبیات قرآنی و حدیثی قابل توجه است و باعث می شود که بسیاری از مناسک و اعمال خاصی در حدود ۴۰ روز متمرکز شوند، از جمله پاره ایی از این آیات و احادیث موارد زیر می باشند [۲، ۴، ۶، ۸، ۱۳]:

موسی (ع) چهل شبانه روز را در کوه سینا سپری می کند خداوند در ابتدا اراده کرد که حضرت موسی ۳۰ شب در کوه سینا بماند و بعداً آن را به ۴۰ شب افزایش داد. زمانی که در کوه سینا بود، روزه گرفت و عبادات دیگری انجام داد و تورات به او عطا شد. خداوند متعال در قرآن می فرماید:

«و سی شب با موسی قرار گذاشتیم و ده شب دیگر تمام کردیم. پس امانت پروردگارش در چهل شب کامل شد».

مجازات ها ۴۰ سال طول می کشد

موسی پس از گذراندن چهل روز، بازگشت و قوم خود را در حال بازگشت به شرک و دیگر اعمال انحرافی یافت. موسی از طرف خود و برادرش هارون از خداوند می خواهد که از مجازات معاف شود زیرا آنها هیچ ارتباطی با این اعمال سرکش ندارند. خداوند متعال در پاسخ می فرماید:

«پس این سرزمین تا چهل سال بر آنان حرام است و در آن سرزمین سرگردان خواهند بود. پس برای قوم طغیانگر غمگین مباش.»

مکانی و ساختاری مانند بهبود تسهیلات و خدمات در مسیر پیاده‌روی، ارتقای کیفیت ارتباطات اجتماعی و فرهنگی در میان شرکت‌کنندگان و توسعه برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی و فرهنگی مرتبط با پیاده‌روی اربعین باشد.

ارائه مبانی نظری و تحلیلی برای تحقیقات آتی: این پژوهش می‌تواند به عنوان یک مبنا و مرجع برای تحقیقات آینده در حوزه تحلیل احساسات زیباشناختی و تجربه پیاده‌روی اربعین استفاده شود. ارائه نتایج و یافته‌های این پژوهش می‌تواند راهنمایی و الهام‌بخش برای تحقیقات بیشتر در زمینه‌های مرتبط باشد.

با توجه به اهداف مطرح شده، این پژوهش به دنبال درک عمیق‌تر از تجربه احساسات زیباشناختی در پیاده‌روی اربعین است و ارائه پیشنهادات عملی برای بهبود آن، همچنین توسعه دانش و مبانی نظری برای تحقیقات آتی در این حوزه می‌باشد.

۲. پیشینه پژوهش

در راستای شناخت راهپیمایی اربعین پژوهش‌های بسیاری صورت گرفت است که تعدادی از مهمترین آنها بر اساس میزان استفاده در دیگر پژوهش‌های این حوزه و جدید بودن آنها در جدول (۱) ارائه شده است. در این پژوهش‌ها، پژوهشگران سعی در شناخت مولفه‌های پیاده‌روی اربعین، بررسی ارزش‌های معنوی این پیاده‌روی، مشارکت‌های جمعی، هویت‌های اجتماعی پیاده‌روی و رویکرد پدیدار شناختی پیاده‌روی هستند. ولیکن این پژوهش بر خلاف دیگر پژوهش‌ها بررسی حس زیباشناختی افراد از محیط به کمک پرسشنامه تخصصی ابعاد زیباشناختی نوروساینس در صدد این امر می‌باشد که ابعاد فیزیکی و معنوی پیاده‌روی اربعین را بسنجد و در راستای بهبود کیفیت و رفع مشکلات پیشنهاد‌هایی تخصصی بیان نماید.

جدول ۱: پیشینه پژوهش

شماره	نویسنده و سال انتشار	هدف پژوهش	روش جمع آوری اطلاعات
۱	[۵]	زیارت امام حسین در روز اربعین از نشانه های مومن است. پژوهش حاضر با بررسی وجوه مختلف پیاده روی اربعین به شناخت آن از وجهه فقهی پرداخت و عدلهای را در این خصوص ارائه کرده است.	مطالعه اسناد کتابخانه ای
	[۱۴]	این پژوهش سعی در شناخت مولفه های پیاده روی اربعین و تطبیق آنها با مولفه های تمدن نوین اسلامی را دارد. بر اساس این مطالعات پیاده روی اربعین دارای مولفه های دین باوری و خدامحوری، اخلاق، عدل و عدالت، تالنت و مجاهدت، پیروید روابط بین الملل، ظلم ستیزی و دفاع از مظلومان عالم و غیره است.	مطالعه اسناد کتابخانه ای
۲	[۱۵]	بررسی انواع شرکت در مراسم عاشورا در جوامع شیعه به دلیل آمیختگی تعدیدی که با وجدان جمعی پیروان این مذهب برقرار شده است. از اهمیت بالایی برخوردار است. در این میان بررسی آیین پیاده روی اربعین که در سال های اخیر تحولات تنگرقی را به نمایش گذاشته و به پدیده ای خاص و چند وجهی فرهنگی اجتماعی تبدیل شده است. اهمیت بیشتری یافته است. از این رو این مقاله به تشریح و تحلیل حوزه ها و انواع مشارکت جمعی در پدیده پیاده روی اربعین پرداخته است.	نظر سنجی از موکب ها به کمک مصاحبه
۳	[۸]	حدود ۴۰ میلیون زائر شیعه یکی از بزرگترین زیارت های جهان به نام «اربعین» را در عراق تشکیل می دهند که بسیاری از آنها هر ساله مسافت زیادی را تا شهر کربلا به عنوان بخشی از این مراسم پیاده روی می کنند. پژوهش حاضر با هدف کشف دلایل مختلف اجتماعی و روانی احساس دلستگی زائران به امام حسین و مسیر زیارت اربعین انجام شده است.	مصاحبه یا زائران
۴	[۶]	این مقاله به تحلیل انگیزه ها و تجربیات زائران پیاده در سفر کربلای معلی (عراق) در زیارت اربعین می پردازد. این مطالعه یک پارادایم تفسیرگراییانه متشکل از رویکردی پدیدارشناختی را به کار می گیرد و جهان بینی اسلامی شیعه را برای ترکیب یافته ها ترکیب می کند.	مصاحبه یا زائران
۵	[۱۶]	این پژوهش بینال شناخت مولفه های معنوی پیاده روی اربعین می یابد. همزادینداری، حس امتیاز در عین ناامنی، مهمان نوازی های صادقانه، تجربه عشقی داوطلبانه و نهایتاً عشق دوطرفه میزبان و میهمان به سیدالشهدا (ع) مولفه های درک معنوی زائران را شکل می دهند.	مصاحبه یا زائران

۳. روش تحقیق

نهایت افراد پس از تکمیل پرسش نامه مورد مصاحبه قرار گرفت اند تا بتوان دلیل زیاد یا کم بودن حس آنها به برخی پرسش ها را سنجید و

مورد بررسی قرار داد، همچنین پژوهشگران نیز بصورت میدانی در پیاده روی اربعین شرکت کرده تا بتوانند اطلاعات را به درستی تحلیل نمایند. جامعه هدف پژوهش شامل دوپست نفر از شرکت

پژوهش حاضر از نوع ترکیبی و بصورت کمی-کیفی بر اساس پرسشنامه و مصاحبه می باشد. این پژوهش با استفاده از پرسشنامه تخصصی مقیاس زیباشناختی نوروساینس^۲ (جدول ۲) به بررسی احساسات افراد و تبدیل یک امر حسی به یک امر کمی گام برداشت است. همچنین در

^۲The Aesthetic Emotions Scale (AESTHEMOS)

کنندگان در راهپیمایی با شکوه اربعین سال ۱۴۰۱ هجری شمسی می شود این افراد شامل صد مرد و صد زن در بازه سنی بیست تا پنجاه سال می شود، در نهایت داده های پرسشنامه به کمک نرم افزار تجزیه و تحلیل جامووی^۳ مورد تحلیل قرار گرفت و همچنین مصاحبه ها بررسی شده و در نهایت بر اساس کلیه داده های جمع آوری شده راهکارهای مناسب در راستای بهبود شرایط و افزایش کیفیت محیطی ارائه می شود.

اهمیت پرسشنامه ها در تحقیقات بسیار زیاد است و به محققان کمک می کند تا اطلاعات مرتبط را به سرعت و به طور موثر به دست آورند. پرسشنامه یک ابزار تحقیقی است که شامل مجموعه ای از سوالات است که برای جمع آوری اطلاعات مفید از پاسخ دهندگان استفاده می شود. این ابزارها شامل سوالات کتبی یا شفاهی هستند و فرمت مصاحبه را تشکیل می دهند. پرسشنامه ها ممکن است کیفی یا کمی باشند و می توانند به صورت آنلاین، تلفنی، کاغذی یا حضوری انجام شوند و لزوماً نیازی نیست که سوالات با حضور محقق انجام شود [۱۷-۲۰].

پرسشنامه مقیاس زیباشناختی نوروساینس بر اساس پانزده پرسش به بررسی احساسات در دو مقیاس خرد و کلا می پردازد، در مقیاس کلان مولفه های معرفتی و احساسات نشان دهنده سرگرمی سنجیده شده و در مقیاس خرد اثرات فعال کننده احساسات، تاثرات آرامش بخش، تجربیات زیبایی شناختی و احساسات منفی سنجیده شده است، که در مجموعه کلیه احساسات زیباشناختی افراد نسبت به موضوع مورد نظر سنجیده می شود [۲۱-۲۴].

جدول ۲. پرسشنامه مقیاس زیباشناختی نوروساینس

میزان احساسم به چه مقدار است؟					احساس عاطفی	
۵	۴	۳	۲	۱		
بسیار زیاد				بسیار کم		
☐	☐	☐	☐	☐	برای من زیبا بود	۱
☐	☐	☐	☐	☐	من را از نظر فکری به چالش کشید	۲
☐	☐	☐	☐	☐	خوشحالم کرد	۳
☐	☐	☐	☐	☐	باعث آرامش من شد	۴
☐	☐	☐	☐	☐	آن را دوست دارم	۵
☐	☐	☐	☐	☐	چیزی فوق العاده احساس کردم	۶
☐	☐	☐	☐	☐	به من انرژی داد	۷
☐	☐	☐	☐	☐	چیزی فوق العاده را احساس کردم	۸
☐	☐	☐	☐	☐	تحت تاثیر آن قرار گرفتم	۹
☐	☐	☐	☐	☐	باعث شد عصبانی بشوم	۱۰
☐	☐	☐	☐	☐	حوصله ام را سر برد	۱۱
☐	☐	☐	☐	☐	من را ناراحت کرد	۱۲
☐	☐	☐	☐	☐	در من حسی خاطره انگیز ایجاد کرد	۱۳
☐	☐	☐	☐	☐	نسبت به آن بی تفاوت بودم	۱۴
☐	☐	☐	☐	☐	باعث ترس من شد	۱۵
					دیدگاه خود را در مورد پاسخ های داده شده شرح دهید	

۱. سنجش احساس زیبایی شناسی

۱-۱: بررسی اطلاعات کلی پرسش ها

بر اساس پرسش پانزده سوال تخصصی از دویست شرکت کننده در مراسم اربعین هزار و چهارصد و یک هجری شمسی که در نرم افزار جامووی تحلیل شده است اطلاعات جدول (۳) بدست آمده است. بر اساس این اطلاعات مخاطبین به همه پرسش ها از بازه یک تا پنج پاسخ داده اند و حتما یکی از گزینه ها انتخاب شده اند. بر اساس میانگین پرسش ها می توان بیان نمود که پرسش های ۱، ۵ و ۳ به ترتیب دارای بیشترین میانگین بوده و پرسش های ۱۲، ۱۰ و ۱۵ نیز به ترتیب دارای کمترین میانگین می باشند. همچنین پرسش یک دارای میانه چهار بوده که بیشترین میانه است و پرسش های ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۴ و ۱۵ دارای کمترین میانه با مقدار یک می باشند.

جدول ۳: اطلاعات پاسخ های ارائه شده به پرسش ها

شماره سوال	تعداد تفرات	میانگین پاسخ ها	میان پاسخ ها	حداقل پاسخ داده شده	حداکثر پاسخ داده شده
۱	۲۰۰	۳.۸۴	۴	۱	۵
۲		۳.۴۰	۳	۱	۵
۳		۳.۱۷	۳	۱	۵
۴		۲.۸۴	۳	۱	۵
۵		۳.۵۹	۴	۱	۵
۶		۳.۱۰	۳	۱	۵
۷		۳.۱۵	۳	۱	۵
۸		۳.۲۴	۳	۱	۵
۹		۳.۱۹	۳	۱	۵
۱۰		۱.۲۷	۱	۱	۵
۱۱		۱.۵۲	۱	۱	۵
۱۲		۱.۱۹	۱	۱	۵
۱۳		۲.۰۳	۲	۱	۵
۱۴		۱.۸۵	۱	۱	۵
۱۵		۱.۴۷	۱	۱	۵

بر اساس اطلاعات جدول (۳) میتوان بیان نمود که پرسش یک که زیبا بودن پیاده روی اربعین را ستجیده است دارای بیشترین پاسخ مثبت بوده است. همچنین دو پرسش دیگر که دوست داشتن مسیر پیاده روی و ایجاد چالش های ذهنی برای شرکت کنندگان می باشد نیز دارای امتیاز بالایی هستند. ولیکن پرسش هایی همچون اینکه از این پیاده روی شرکت کننده ناراحت است و یا باعث عصبانیت و ترس مخاطب می شود دارای کمترین میزان امتیاز می باشند. دیگر پرسش ها نیز همچون ایجاد حس فوق العاده، خوش حالی افراد و یا تحت تاثیر قرار گرفتن آنها دارای امتیاز بالایی بوده و پرسش هایی همچون حوصله سزبری و بی تفاوتی دارای امتیاز کمی بوده اند و در کمال تعجب پرسش های خاطره انگیزی و ایجاد حس آرامش نیز امتیاز کمی دارند.

۲-۱. بررسی رابطه هم پیوندی پرسش ها

تحلیل همبستگی دو مجهولی پیرسون پرسش های زیبایی شناسی که توسط نرم افزار جامووی انجام شده است در جدول (۴) طبقه بندی گردیده اند. و این تحلیل به گونه ای می باشد که ضریب همبستگی پیرسون بین دو شاخص است، اگر مثبت باشد رابطه مستقیم و اگر منفی باشد رابطه معکوس دارند. همچنین هر چه ضریب به صفر نزدیک باشد دارای رابطه ناچیز و هر چه به

یک نزدیک باشد دارای رابطه ای کامل می باشد. و نتایج این تحلیل در دو گروه (مستقیم و معکوس) طبقه بندی گردیده است. با توجه به فراوانی ضرایب به دست آمده از جدول زیر، رابطه همبستگی پرسشهایی که ضریب همبستگی پیرسون بین آنها از صفر الی $0/2$ فقدان رابطه یا ناچیز، از $0/2$ الی $0/3$ رابطه کم یا ضعیف، از $0/3$ الی $0/6$ رابطه متوسط، $0/6$ الی $0/8$ رابطه قوی، $0/8$ الی 1 رابطه بسیار قوی طبقه بندی گردیده اند. در تحلیل داده های جدول زیر فقط به بررسی رابطه متوسط، قوی و بسیار قوی پرداخته شده است و از بیان رابطه های ناچیز و ضعیف به دلیل عدم ارتباط با هدف این پژوهش خودداری گردیده شده است. در ابتدا به تحلیل رابطه همبستگی پرسش اول (زیبا بودن) با پرسش های دیگر پرداخته شده است و سپس به تحلیل رابطه همبستگی پرسش هایی که با پرسش اول رابطه همبستگی قابل قبول نداشته اند پرداخته شده است.

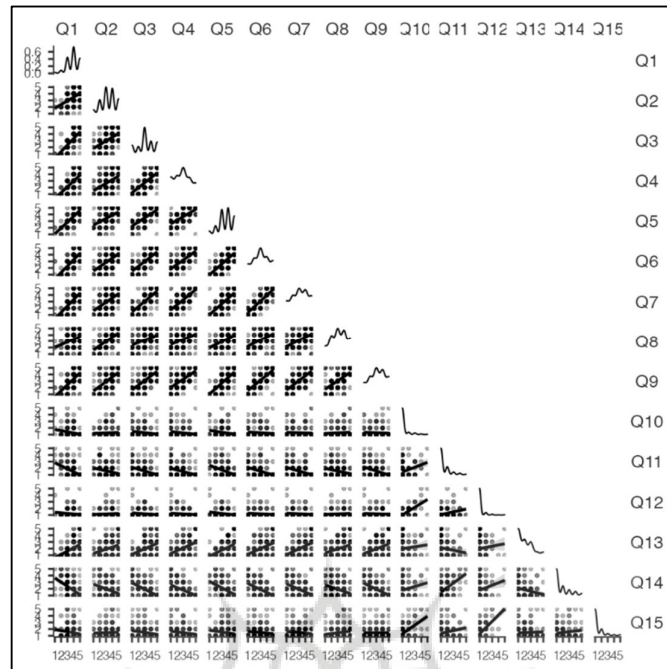
جدول ۴: رابطه پیوستگی پرسش ها

Correlation - Pearson's r															
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Q6	Q7	Q8	Q9	Q10	Q11	Q12	Q13	Q14	Q15
Q1	—	0.461***	0.733***	0.619***	0.746***	0.700***	0.675***	0.321***	0.645***	-0.213**	-0.457***	-0.120	0.398***	-0.484***	-0.167*
Q2	0.461***	—	0.502***	0.469***	0.508***	0.566***	0.540***	0.615***	0.607***	0.052	-0.252***	0.069	0.304***	-0.329***	0.042
Q3	0.733***	0.502***	—	0.712***	0.701***	0.711***	0.741***	0.395***	0.673***	-0.180*	-0.377***	-0.134	0.438***	-0.503***	-0.186**
Q4	0.619***	0.469***	0.712***	—	0.655***	0.692***	0.760***	0.432***	0.632***	-0.177*	-0.344***	-0.118	0.477***	-0.436***	-0.161*
Q5	0.746***	0.508***	0.701***	0.655***	—	0.710***	0.685***	0.439***	0.706***	-0.200**	-0.416***	-0.184**	0.429***	-0.454***	-0.171*
Q6	0.700***	0.566***	0.711***	0.692***	0.710***	—	0.825***	0.497***	0.756***	-0.100	-0.380***	-0.099	0.460***	-0.478***	-0.107
Q7	0.675***	0.540***	0.741***	0.760***	0.685***	0.825***	—	0.535***	0.733***	-0.050	-0.391***	-0.103	0.508***	-0.459***	-0.122
Q8	0.321***	0.615***	0.395***	0.432***	0.439***	0.497***	0.535***	—	0.603***	0.073	-0.265***	0.076	0.320***	-0.329***	0.156*
Q9	0.645***	0.607***	0.673***	0.632***	0.706***	0.756***	0.733***	0.603***	—	-0.056	-0.431***	-0.061	0.403***	-0.492***	0.001
Q10	-0.213**	0.052	-0.180*	-0.177*	-0.200**	-0.100	-0.050	0.073	-0.056	—	0.296***	0.716***	0.092	0.181*	0.541***
Q11	-0.457***	-0.252***	-0.377***	-0.344***	-0.416***	-0.380***	-0.391***	-0.265***	-0.431***	0.296***	—	0.309***	-0.157*	0.541***	0.211**
Q12	-0.120	0.069	-0.134	-0.118	-0.184**	-0.099	-0.103	0.076	-0.061	0.716***	0.309***	—	0.095	0.191**	0.620***
Q13	0.398***	0.304***	0.438***	0.477***	0.429***	0.460***	0.508***	0.320***	0.403***	0.092	-0.157*	0.095	—	-0.234***	0.040
Q14	-0.484***	-0.329***	-0.503***	-0.436***	-0.454***	-0.478***	-0.459***	-0.329***	-0.492***	0.181*	0.541***	0.191**	-0.234***	—	0.150*
Q15	-0.167*	0.042	-0.186**	-0.161*	-0.171*	-0.107	-0.122	0.156*	0.001	0.541***	0.211**	0.620***	0.040	0.150*	—

Note. * p < .05, ** p < .01, *** p < .001

- پرسش سبب خاطره انگیزی براساس نظر زوار اربعین هیچگونه رابطه همبستگی متوسط، قوی یا بسیار قوی با پرسش های دیگر ندارد.
  - پرسش سبب حس بی تفاوتی براساس نظر زوار اربعین هیچگونه رابطه همبستگی متوسط، قوی یا بسیار قوی با پرسش های دیگر ندارد.
  - پرسش سبب حس ترس براساس نظر زوار اربعین دارای رابطه متوسط همبستگی مستقیم با ناراحت شدن می باشد.
  - براساس جدول فوق می توان گفت پرسش زیبا بودن براساس نظر زوار اربعین دارای رابطه متوسط همبستگی مستقیم با خوشحال کردن، آرامش بخش بودن، دوست داشتن، حس فوق العاده داشتن، انرژی بخش بودن و تحت تاثیر قرار دادن می باشد.
  - پرسش ایجاد چالش فکری براساس نظر زوار اربعین دارای رابطه متوسط همبستگی مستقیم با ایجاد درگیری ذهنی و تحت تاثیر قرار گرفتن می باشد.
  - پرسش سبب درگیری ذهنی براساس نظر زوار اربعین دارای رابطه متوسط همبستگی مستقیم با ایجاد چالش فکری و تحت تاثیر قرار گرفتن می باشد.
  - پرسش سبب عصبانیت براساس نظر زوار اربعین دارای رابطه متوسط همبستگی مستقیم با ناراحت شدن می باشد.
  - پرسش حوصله سربر بودن براساس نظر زوار اربعین هیچگونه رابطه همبستگی متوسط، قوی یا بسیار قوی با پرسش های دیگر ندارد.
  - پرسش سبب ناراحتی براساس نظر زوار اربعین دارای رابطه متوسط همبستگی مستقیم با عصبانی شدن می باشد.
- در جدول (۵) که یکی از تحلیل های مفید نرم افزار جامووی می باشد همزمان با نمایش دو نمودار به تحلیل هر پرسش پرداخته است. یا نمودار سینوسی به نمایش میزان پراکندگی و فراوانی داده های جمع آوری شده هر پرسش پرداخته شده است. و در نمودار های خطی براساس شیب و راستای نمودار ترسیم رابطه اثر گذاری متقابل پرسش ها بر یکدیگر نمایش داده شده است که بیشتر به تحلیل همین روابط براساس تحلیل پیوستگی پرداخته شده است.

جدول ۵: نمودار تحلیل روابط پرسش ها

۱. مصاحبه تخصصی

در این بخش به تحلیل مصاحبه شوندگان نسبت به مراسم پیاده روی اربعین سال ۱۴۰۱ پرداخته شده است. پس از تحلیل و بررسی صورت گرفته روی این نظرات به طبقه بندی آنها در دو گروه نظرات مثبت و منفی و بررسی کلی دلایل موثر بر این نظرات پرداخته شده است که به شرح زیر می باشد:

دیدگاه های مثبت:

غالب نظرانی که با رویکرد مثبت از مصاحبه شوندگان دریافت گردیده است، براساس رویکرد اصلی مراسم پیاده روی اربعین که توجه اصلیش به بعد معنوی آن می باشد، بیان شده است. این نظرات با تمجید و ستایش هویت معنوی مراسم زیارت، سیر و سلوک آسمانی و مقدس، به بیان دیدگاه های شخصی پرداخته اند. موبک های بیشمار پذیرایی و خدمت رسانی به زوار در طول مسیر قرار گرفته اند، که بانیان این موبک ها به دو صورت مردمی و دولتی بوده اند. بانیان مردمی شامل موبک هایی از تمامی اقشار مردم عراق و موبک هایی از خیرین گرفته تا داوطلبان مردم کشورهای دیگر بخصوص کشورهای مسلمان و همسایه می باشند. لازم به ذکر است بانیان موبک های دولتی نیز فقط محدود به دولت عراق نمی باشند و از دولت های کشورهای دیگر از قبیل

کویت، ایران و ... نیز هستند. وجود این همبستگی و وحدت میان مسلمانان و عاشقان امام حسین چه در میزبانی و چه در مشارکت زوار از تمامی مسلمانان سرتاسر جهان سبب شده است تا قریب به کل مصاحبه شوندگان در نظرات خود به این موضوعات از قبیل شکوه وحدت و همبستگی، حس تعلق معنوی، تجدید خاطرات آیینی و سایر موارد بپردازند.

با بررسی برخی دیدگاه های مثبت دیگر ابراز شده می توان به موضوعات دیگری از قبیل زیبایی و جذابیت مراسم های متنوع عزاداری در طول مسیر، وجود حس امنیت برای زوار، وجود امکانات بهداشتی و استراحتی و سایر موارد پی برد. اکثر نظرات مثبتی در این مصاحبه جمع گردید، در سطح اجتماعی-فرهنگی طبقه بندی می گردد.

دیدگاه های منفی:

غالب نظرانی که با رویکرد منفی از مصاحبه شوندگان دریافت گردیده است، می توان گفت این نظرات در حیطه سطح زیرساخت های عراق و به خصوص مسیر پیاده روی و نحوه مدیریت این مراسم می باشد. مسئله نبود کف سازی مناسب جهت پیاده روی و یا در سطح پایین تر عدم وجود چاله و دست انداز جهت حمل

چرخ دستی، کالسکه و چمدان از اصلی ترین ناراحتی های زوار بوده است. موضوع دیگری که بخاطر گستردگی مکانی اش، شاید نتوان آن را جزو معضلات مسیر بین نجف تا کربلا قرار داد، مربوط به پایین بودن کیفیت و کمیت جاده یا مسیر های مرز ایران به نجف و برگشت از کربلا می باشد. همچنین باید خاطر نشان کرد وسایل نقلیه کافی نیز متناسب با جمعیت زوار، چه زوار ایرانی و چه زوار عراقی در داخل عراق وجود ندارد. فرودگاه های اصلی این مراسم نیز به ترتیب اولویت فرودگاه نجف و سپس فرودگاه بغداد می باشند که با توجه به وضعیت پسا جنگ و بحران عراق از امکانات کافی برخوردار نیستند.

معضل دیگر مطرح شده، مربوط به سطح پایین بهداشت می باشد، این موضوع را باید از جهات مختلف مورد بررسی قرار داد. به این خاطر که گرد همایی ۲۰ میلیون انسان در یک مراسم یک هفته ای چه بخواهیم و چه نخواهیم مشکلات بهداشتی خواهد داشت، حال با اینکه این جمعیت از اقوام و ملیت های مختلف هستند و فرهنگ و آداب بهداشتی متفاوتی دارند. و در ادامه سیل انبوه جمعیتی اینچنین بی سابقه در شرایط آب و هوایی سخت، که قریب به اتفاق زوار به آن اشاره کرده اند، خود معضلاتی از قبیل گرمزدگی، مسمویت و کمبود آب و غذا به همراه خواهد داشت. در جدول زیر به طبقه بندی و ارائه دیدگاه های اصلی و غالب مصاحبه شوندگان که دارای رویکرد مثبت و منفی بوده اند پرداخته شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۶: دیدگاه های مثبت و منفی

	دیدگاه های مثبت
<ol style="list-style-type: none"> ۱. آیین زیارت (ارتقا معنوی شرکت کنندگان) ۲. وجود مسیری یکپارچه از موکب ها در مسیر ۳. تجدید خاطرات (حس نوستالژیک نسبت به مراسم عزاداری امام حسین) ۴. ارتقا حس پشردوستانه شرکت کنندگان ۵. نمایشی از پیوندهای اجتماعی - آئینی ۶. وجود امنیت برای بانوان ۷. رسیدگی مطلوب از جنبه خدمات غذایی و درمانی به کلیه شرکت کنندگان ۸. نمایشی از جایگاه آئین در اسلام ۹. مشارکت حداکثری مسلمانان (وحدت) ۱۰. میزبانی بی نظیر مردم عراق ۱۱. شکل گیری انواع مراسم آیین عزاداری، تمامی اقوام تشیع ۱۲. توجه به کودکان و تمهید وسایل سرگرمی و بازی برای کودکان ۱۳. تمهید انواع خدمات مورد نیاز زوار از ماساژ گرفته تا تعمیرات کفش و چمدان ۱۴. بستری مناسب برای ارتقا روابط اجتماعی بین المللی تشیعان (همبستگی) ۱۵. وجود امکانات اقامتی و سرویس بهداشتی در طول مسیر (مردمی و دولتی) 	<ol style="list-style-type: none"> ۱. عدم وجود مسیری با کف سازی مناسب پیاده روی ۲. عدم رعایت نظافت محیطی (وجود زباله فراوان در مسیر) ۳. عدم وجود نظم میان مولفه های محیطی ۴. عدم رعایت نظافت عمومی ۵. عدم وجود کشتارگاه (ذبح حیوانات در طول مسیر) ۶. عدم هماهنگی میان موکب ها ۷. عدم وجود محل های استراحتگاهی طراحی شده کافی ۸. عدم وجود هماهنگی میان مسیر های مختلف پیاده روی ۹. عدم آمادگی برای جمعیت حاضر (ازدحام و شلوغی بیش از حد) ۱۰. عدم ساماندهی و نظم مناسب ۱۱. عدم وجود امکانات بهداشتی کافی ۱۲. عدم وجود تسهیلات و امکانات رفاهی کافی ۱۳. عدم وجود وسایل نقلیه کافی متناسب با جمعیت ۱۴. شرایط سخت و آب و هوایی ۱۵. عدم وجود یک سناریو معنوی و سلسله مراتب مشخص در طول مسیر پیاده روی ۱۶. عدم وجود خوانایی کافی علائم و تابلو ها در طول مسیر ۱۷. عدم وجود فضای سبز کافی در طول مسیر ۱۸. آلودگی و وجود غبار در هوا ۱۹. مسافت طولانی و خستگی مسیر
	دیدگاه های منفی

۳. تحلیل و بررسی

مشخص می باشد. همچنین این امر که زوار بیان نموده اند که این تجربه پیاده روی انچنان برای آنها خاطره انگیز نبود و یا حس نوستالژیک برای آنها نداشت بخاطر این امر می باشد که در پیاده روی اربعین سال ۱۴۰۱ بدلیل اینکه اولین سال بعد از همه گیری

بر اساس بررسی نتایج پرسشنامه و مصاحبه های تخصصی با زوار اربعین می توان بیان نمود که پیاده روی اربعین فی ذات یک تجربه زیبا برای همه مخاطبین بوده که این امر به وضوح در نتایج

فکری زوار با میزانی که از محیط تحت تاثیر قرار می‌گرفت اند رابطه داشت و نشان دهنده عمق رابطه حس، فکر و محیط می‌باشد.

همچنین بر اساس مصاحبه صورت گرفت با افراد برای تبیین واضح تر نذرات افراد این نظرات با تصویر برداری های صورت گرفت توسط نگارندگان در جدول (۶) مورد تطبیق قرار گرفت و به صورت عینی - توصیفی نکات مثبت و منفی بیان گشت است.

کرونا می‌باشد که این مسیر بازگشایی شده است بسیاری از افراد شرکت کننده برای اولین بار مسیر را تجربه کرده اند و بیشتر افرادی در این پیاده روی شرکت کرده بودند که بار اولشان بوده است شرکت کرده اند از این رو میزان حس خاطره انگیزی در پرسش نامه ها کم بوده و در واقع این پیاده روی یک تجربه جدید برای مخاطب بوده است.

دلیل کم بودن میزان آرامش در مخاطبین بدلیل این امر می‌باشد که این مسیر موجب شور و هیجانی خاص در مخاطبین می‌شود و این امر در ارتباط با مولفه هایی همچون درگیر شدن ذهنی مخاطبین می‌باشد زیرا که انقدر مخاطب درگیر حس های محیطی و فضایی می‌شود که دیگر نمی‌تواند به بعد آرامش جسمی فکر کند و تنها به دنبال رسیدن به حرم که در واقع این امر نمایشی از شوق دیدار در زوار بوده که آرامش را از آنها صلب نموده است. ولیکن از جهتی دیگر بر اساس رابطه همبستگی میان حس زیبایی و آرامش با افزایش میزان هر کدام دیگری نیز افزایش یافت است و این امر به وضوح نمایان گر تبدیل شدن آرامش جسمی به آرامش معنوی می‌باشد.

زوار هرچه بر میزان حس زیبایی آنها بر محیط افزوده می‌شده است بر میزان حس هایی همچون انرژی آنها، دوست داشتنشان، حس قرارگیری در محیطی فوق العاده و خوشحالیشان نیز افزوده می‌شود که این امر به وضوح نمایان گر این است که پیاده روی اربعین بر تمامی حس های مثبت افراد تاثیر داشت و با افزایش یکی دیگر حس ها نیز افزایش می‌یابند. بر این اساس در واقع پیاده روی اربعین موجب افزایش حس های مثبت افراد شرکت کننده می‌شود و در نهایت موجب تقویت ابعاد کیفی زندگی آنها نیز می‌گردد. همچنین رابطه ایی در خلاف جهت میان حس زیبایی و عدم حوصله افراد وجود دارد که نشان می‌دهد هر چه قدر محیط تاثیر بیشتری بر فرد گذاشت و موجب برانگیخته شدن بیشتر حس زیبایی در افراد گشت موجب شده است که بر حوصله افراد نیز تاثیر بگذارد و آنرا کاهش دهد.

پرسش چالش فکری نیز با دو پرسش درگیری ذهنی و تحت تاثیر قرار گرفتن رابطه مستقیم دارد، در ابتدا باید بیان نمود که چالش فکری و درگیری ذهنی دو مفهوم متفاوت بوده و یکی بر جنب و جوش فکری و دیگری یک حالت انگیزشی از علاقه و تحریک تعریف می‌شود. این رابطه نشان می‌دهد که مسائل ذهنی و

جدول ۷: بازدید میدانی

توضیحات	عکس
<p>این عکس، تصویری از مرز خسروی، هفت روز مانده به اربعین حسینی سال ۱۴۰۱ می باشد که سیلی از جمعیت را نشان می دهد که بدلیل عدم مدیریت مناسب شب در مرز مانده اند و امکان تردد آنها وجود ندارد و یا عدم رسیدگی و خدمات دهی مناسب مواجه شده اند که از دلایل اصلی مردم از بیان خستگی و عدم وجود امکانات رفاهی می باشد این امر بدلیل عدم آمادگی مناسب برای این تعداد از جمعیت می باشد. ولیکن از تکالت مثبت می توان به تدبیر اندیشی مسئولین برای روز های بعدی و کنترل جمعیت در روزهای بعد از این تصویر را بیان نمود.</p>	
<p>تصویر تماشایی از مسیر پیاده روی اربعین از کربلا به تجف می باشد که اصلی ترین مسیر پیاده روی اربعین است، همانطور که مشاهده می شود این مسیر بدون کف سازی مناسب و تمیزی مسیر می باشد که این امر موجب گشت است که زوار حس محیطی مطلوبی را نتوانند داشته باشند و موجب گشت است که مخاطب در بسیاری از نقاط از استراحت کردن صرف نظر کند و تنها به فکر اتمام مسیر و بازگشت باشد. از تکالت مثبت امر می توان به همکاری و هماهنگی مردم در عدم توجه به سختی ها و چشم پوشی از معضلات را بیان نمود که موجب گشت است که بسیاری از مسائل بر طرف گردد.</p>	
<p>عدم وجود سازماندهی مناسب در مسیر ها و چند پارگی مسیر های حرکتی و گاهی عبور از مسیر های ماشین رو و یا عبور وسایل نقلیه از میان جمعیت از چالش های این مسیر می باشد که در تصویر تیز مشخص است. ولیکن با مشارکت خود جوش مردمی و همکاری شهروندان عراقی این امر برطرف شده است. همچنین مسیر ها دارای عدم تضافت کافی هستند و باید به تضافت آنها توجه ویژه گردد.</p>	
<p>شرایط سخت آب و هوایی و عدم وجود پوشش گیاهی مناسب یکی از چالش های اصلی مسیر می باشد از این رو توجه به بهبود پوشش گیاهی و برطرف کردن آن بسیار مهم می باشد. همچنین بسیاری از تابلو ها در مسیر دارای عدم خوانایی مناسب می باشند که موجب سردرگمی زوار گشت است.</p>	
<p>موکب ها هیچ کدام از سبکی خاص و نظم و ترتیبی مشخص پیروی نکرد که این از وجعی مثبت بوده که در واقع به مردم واری موکب ها و تماشای فرهنگ های مختلف اسلامی توسط این موکب ها اشاره دارد ولیکن از وجعی نیز منفی بوده زیرا که این عدم هماهنگی موجب اشتنگی بصری و گاهی سردرگمی و گم شدن افراد در مسیر می شود از این باید به وجود مولفه های مشترک در طراحی موکب ها توجه گردد.</p>	
<p>ازدیام جمعیت کربلا و عدم کنترل حرکتی مسیر ها در رسیدن به زیارت کربلا و حتی عدم کنترل سیل جمعیتی برای خروج از کربلا یکی از چالش های اصلی می باشد که باید مدیریت شود از دیگر چالش ها به کمبود وسایل نقلیه برای انتقال جمعیت و رساندن آنها به پایان های مرزی می توان اشاره نمود.</p>	

جدول ۸: نکات مهم بازدید میدانی

۱	مشکلات مرز خسروی	عدم مدیریت مناسب شب در مرز خسروی باعث ایجاد سیلی از جمعیت شده است و برخی از زائران به دلیل عدم امکان تردد، با مشکلات خدماتی و رفاهی مواجه شده‌اند. این نکته نشان می‌دهد که آمادگی مناسب برای مدیریت تعداد زیادی از زائران وجود نداشته است.
۲	وضعیت مسیر پیاده‌روی اربعین	مسیر اصلی پیاده‌روی اربعین نشان می‌دهد که این مسیر بدون کفسازی و تمیزی مناسب است. این مشکلات باعث شده است که زائران تجربه محیطی مطلوبی نداشته باشند و برخی از نقاط برای استراحت مناسب وجود نداشته باشد. همچنین، مشارکت و همکاری مردم عراق در رفع مشکلات و سختی‌ها نکته مثبتی است.
۳	عدم سازماندهی و چندپارگی مسیرها	عدم سازماندهی مناسب و وجود چندپارگی در مسیرهای حرکتی است. این مشکل باعث می‌شود که وسایل نقلیه بین جمعیت عبور کنند و در برخی موارد زائران در میان جمعیت خطر ایجاد شود. نظافت کافی در مسیرها نیز یک نکته مهم است که نیاز به توجه دارد.
۴	شرایط آب و هوایی و پوشش گیاه	شرایط سخت آب و هوایی و عدم وجود پوشش گیاهی مناسب از چالش‌های اصلی مسیر پیاده‌روی اربعین است. باید به بهبود پوشش گیاهی و برطرف کردن مشکلات آن توجه ویژه‌ای شود. همچنین، تابلوهای موجود در مسیرها باید به گونه‌ای طراحی شوند که خوانایی مناسب داشته باشند و زائران را هدایت و راهنمایی کنند.
۵	وضعیت موبک‌ها	هر موبک به سبک و نظم خاص خود عمل کرده و هماهنگی کافی بین آنها وجود نداشته است. این مشکل ممکن است به یک سو، ارائه فرصت برای بیان فرهنگ‌ها و آداب اسلامی توسط موبک‌ها باشد، اما به سوی دیگر، سبب اشتفتگی بصری و سردرگمی زائران و گم شدن آنها در مسیر شود. بنابراین، توجه به مولفه‌های مشترک و هماهنگی در طراحی و عملکرد موبک‌ها ضروری است.
۶	مدیریت جمعیت و کمبود وسایل نقلیه	مدیریت حرکتی جمعیت در رسیدن به کربلا و خروج از آن یک چالش اساسی است که باید به آن پرداخته شود. همچنین، کمبود وسایل نقلیه برای انتقال جمعیت و رساندن آنها به پایانه‌های مرزی یک مشکل است که نیاز به مدیریت مناسب دارد.

۴. نتیجه گیری

براساس تحلیل‌های صورت گرفته بر روی داده‌های بدست آمده می‌توان مولفه‌های اثرگذار بر کیفیت احساس زیبایی شناسی زوار در برگزاری مراسم پیاده روی را در سه سطح مدیریتی، زیرساختی و فرهنگی-آیینی طبقه بندی نمود که بصورت کلی در نمودار (۱) نمایش داده شده است. که هر کدام از این سه سطح به شرح زیر می‌باشند:

سطح فرهنگی-آیینی: این سطح اثر گذارترین لایه در ارتقا کیفیت احساس زیبایی شناسی زوار می‌باشد. به این صورت که زوار اربعین با وجود تمامی سختی‌ها و ناملایمات این مراسم فقط و فقط بخاطر عشق به مولایشان حسین بن علی (ع) همه چیز را زیبا می‌بینند. همانطور که وحشی بافقی در حکایت شیرین و فرهاد می‌فرماید:

اگر در دیدهٔ مجنون نشینی
به غیر از خوبی لیلی نبینی

همانطور که به نظر ارائه راهکار و اقدام جهت ارتقا احساس زیبایی شناسی زوار در این سطح می‌تواند راحت باشد ولی باید متذکر شد، در سطحی اینچنینی که ماهیت معنوی دارد اقدام اگر پشتوانه علمی و آزمایش شده نداشته باشد می‌تواند شدیداً خطرناک باشد و معکوس عمل کند.

سطح زیرساختی: در این سطح منظور اصلی وجود امکانات و تسهیلات موجود در مراسم پیاده روی می‌باشد، که فقط شامل

تو کی دانی که لیلی چون نکویی است
کزو چشمت همین بر زلف و روی است
تو قد بینی و مجنون جلوه ناز
تو چشم و او نگاه
ناوک انداز
تو مو بینی و مجنون پیشش مو
تو ابرو، او اشارت‌های ابرو

در مسیرها، فراهم کردن پناهگاه‌ها و اماکن استراحت، ایجاد تأمین امنیت مناسب و مهیا کردن فضاهایی برای برگزاری مراسمات دینی در مسیرها.

سطح مدیریتی

برنامه‌ریزی مناسب: برنامه‌ریزی دقیق و کامل در زمینه مدیریت پیاده‌روی اربعین، از جمله تخصیص منابع مالی و انسانی کافی به منظور برگزاری سالم و موفقیت‌آمیز این مراسم. همچنین، ارائه خدمات پشتیبانی به زائران در زمینه مسائل مربوط به حمل و نقل، امنیت، تأمین غذا و آب، اقامت و مراقبت پزشکی باشد. این خدمات می‌توانند شامل تأمین وسایل حمل و نقل مناسب برای زائران، ایجاد مراکز پزشکی و پرستاری در نقاط استراحت، ایجاد سیستم اطلاع‌رسانی مناسب برای راهنمایی زائران، و تسهیل در امور مربوط به امنیت و حفظ نظم در مسیرها و نزدیکی به حرم مطهر حسینی شامل بازداشت زائران، نظارت بر تردها و مدیریت مراکز اسکان می‌شوند.

هماهنگی میان نهادهای مختلف: ایجاد همکاری و هماهنگی میان سازمان‌ها و نهادهای مسئول برگزاری پیاده‌روی اربعین، از جمله مسئولان دینی، امنیتی، بهداشتی، حمل و نقل و تأمین کنندگان خدمات، به منظور اجرای هماهنگ و سلسله‌مراتبی اقدامات و خدمات مورد نیاز در طول مسیرها و در نزدیکی حرم مطهر.

استفاده از فناوری: بهره‌گیری از فناوری‌های مدرن و راهکارهای الکترونیکی برای بهبود مدیریت پیاده‌روی اربعین، مانند استفاده از سیستم‌های ردیابی و نمایش موقعیت مکانی زائران، ارائه اطلاعات زمانی و مکانی به زائران از طریق برنامه‌های موبایل و سایت‌های وابسته، و استفاده از روش‌های الکترونیکی برای تخصیص و دریافت خدمات.

نظارت و ارزیابی: تنظیم سیستم‌های نظارتی مناسب برای مدیریت فعالیت‌ها و عملکرد در طول پیاده‌روی اربعین، به منظور تشخیص مشکلات و بهبود پروسه‌های مدیریتی و ایمنی. همچنین، انجام ارزیابی

مسیر ۸۰ کیلومتری پیاده روی نجف تا کربلا نمی‌شود، بلکه از خروج زوار از منزل و تا بازگشت او به منزلش را شامل می‌گردد. حال همانطور که بیان گردید مشخص است این سطح را می‌توان هم در کشور عراق و هم در کشور محل اقامت زائر بررسی و تحلیل کرد. ارتقا زیرساخت‌ها از عملی‌ترین و در دسترس‌ترین راهکارهایی هستند که سبب ارتقای سریع و موثر کیفیت زیبایی‌شناسی برای زوار خواهند شد. ساده‌ترین و مهمترین زیرساخت‌های قابل اصلاح براساس نتایج بدست آمده از پژوهش به ترتیب اولویت امکانات حمل و نقل، کفسازی مسیر پیاده روی، سرویس‌های بهداشتی و خدماتی می‌باشند.

سطح مدیریتی: این سطح که متأسفانه همیشه بر اصلاح و ارتقای اون ادعا وجود دارد، ولی در عمل اکثر اوقات نتایج نا مطلوب کسب می‌گردد. در مراسمی بی نظیر اینچنینی با شرکت حدود ۲۰ میلیون زائر، مدیریت صحیح و کارا چه از جانب کشور میزبان و چه از جانب کشور های محل اقامت اکثریت زوار بسیار مهم می‌باشد. براساس این پژوهش کشور عراق خوشبختانه به واسطه حمایت های مردمی مردم عراق در میزبانی زوار توانسته جمعیت را پوشش دهد ولی مدیریت مردمی قطعاً در آینده نزدیک نمی‌تواند سبب ارتقا یا حل معضلات گردد و نیازمند شدید حمایت‌ها و مدیریت جدی دولت‌ها می‌باشد.

برای بهبود تجربه پیاده‌روی اربعین در سه سطح فرهنگی-آیینی، زیرساختی و مدیریتی، می‌توان اقدامات زیر را در نظر گرفت:

سطح فرهنگی-آیینی:

آموزش‌های فرهنگی: برگزاری دوره‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی مناسب درباره روایات و آداب و رسوم مرتبط با پیاده‌روی اربعین به زائران. این آموزش‌ها می‌توانند شامل آشنایی با تاریخچه اربعین، نکات ایمنی و سلامت، رفتارهای احترام‌آمیز در حرم مطهر حسینی و مسائل اجتماعی و فرهنگی مرتبط با این مراسم باشند.

سطح زیرساختی:

ایجاد امکانات بهبود یافته: توسعه زیرساخت‌های مناسب برای پیاده‌روی اربعین، شامل ایجاد مسیرهای پیاده‌روی مناسب با توجه به تعداد زائران، فراهم کردن امکانات بهداشتی و تأمین آب و غذا

رویکردهای آینده پژوهش در حوزه پژوهش بهبود تجربه پیاده‌روی اربعین می‌توانند عبارتند از:

رویکرد می‌تواند به ما کمک کند تا بهبودهای موثرتری را در نظر بگیریم و نقاط ضعف موجود را شناسایی کنیم.

تحلیل داده‌ها و هوش مصنوعی: استفاده از تحلیل داده‌ها و الگوریتم‌های هوش مصنوعی برای تحلیل حجم عظیم اطلاعات جمع‌آوری شده درباره تجربه پیاده‌روی اربعین. این رویکرد می‌تواند به شناخت بهتر الگوها، مشکلات و نقاط ضعف در تجربه زائران کمک کرده و پیشنهادهایی برای بهبود آن ارائه دهد.

این رویکردها می‌توانند به پژوهش‌های آینده در حوزه بهبود تجربه پیاده‌روی اربعین راهنمایی کنند و در نهایت منجر به ارتقای کیفیت و امنیت این مراسم مذهبی برای زائران گردد.

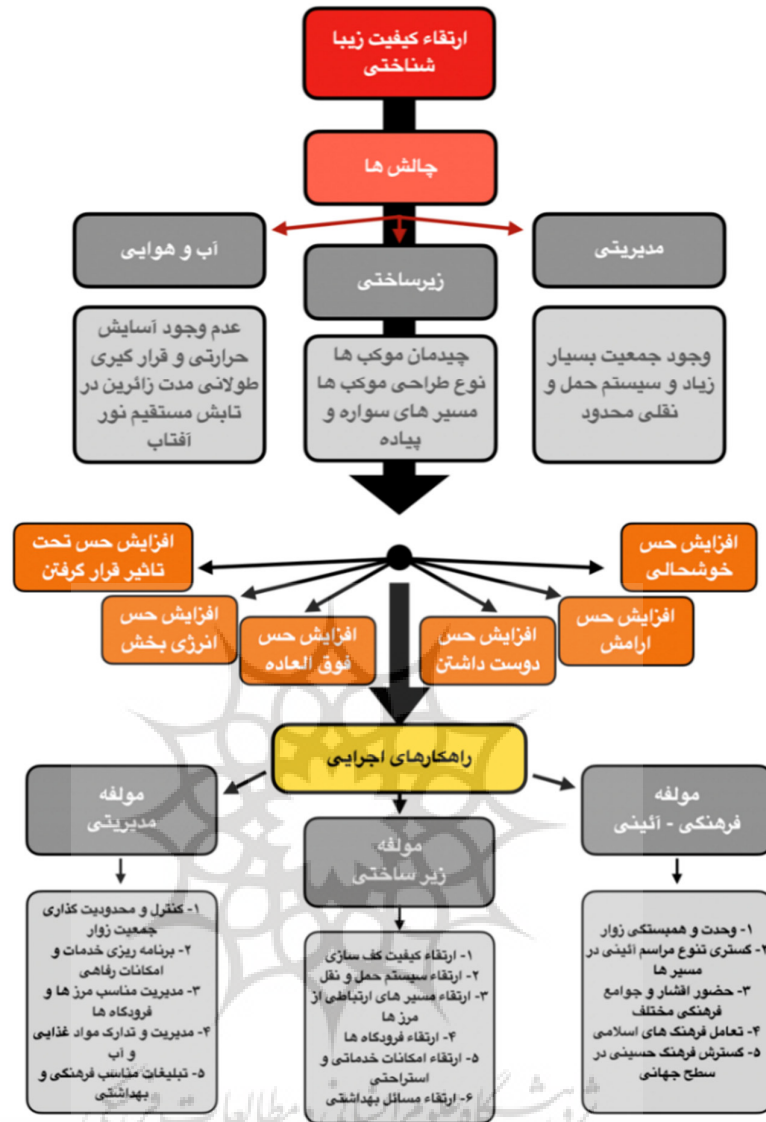
فناوری‌های نوین: بررسی و استفاده از فناوری‌های نوین مانند واقعیت مجازی، واقعیت افزوده، رباتیک، سنسورها و اینترنت اشیا برای بهبود تجربه پیاده‌روی اربعین. این فناوری‌ها می‌توانند امکانات نوآورانه‌ای را برای راهنمایی، آموزش، مساعدت و ارتباط با زائران فراهم کنند.

مطالعات میان‌رشته‌ای: انجام پژوهش‌های میان‌رشته‌ای که از رویکردهای مختلف از جمله علوم انسانی، معماری، بهداشت عمومی، مدیریت، اقتصاد و روانشناسی استفاده کنند. این مطالعات می‌توانند به شناخت عمیق‌تری از تجربه زائران، نیازها و ارزش‌هایشان منجر شوند و راهکارهایی مناسب را برای بهبود تجربه ارائه دهند.

شبیه‌سازی و مدل‌سازی: استفاده از شبیه‌سازی و مدل‌سازی کامپیوتری برای شبیه‌سازی تجربه پیاده‌روی اربعین و ارزی بدهید. این رویکرد می‌تواند به ما کمک کند تا به طور مجازی عملکرد و تأثیر اقدامات مختلف را در محیط‌های مختلف مدل‌سازی کنیم. این مدل‌ها می‌توانند برای بررسی اثرات احتمالی تغییرات در زیرساخت‌ها، استراتژی‌های مدیریتی و سناریوهای مختلف استفاده شوند.

مطالعات کیفی و پایداری: انجام مطالعات کیفی با رویکردی جامع و شامل برای تحلیل عمیق تجربه‌ها و نیازهای زائران در طول پیاده‌روی اربعین. همچنین، بررسی پایداری روند پیاده‌روی اربعین و تأثیرات آن بر محیط طبیعی و اقتصاد منطقه نیز از اهمیت ویژه برخوردار است.

مشارکت جامعه: اشتراک‌گذاری تجربیات و نظرات زائران، مسئولین و نهادهای مرتبط به صورت فعال و مشارکتی. این

نمودار ۱. بررسی راهکارهای ارتقاء کیفیت زیباشناختی پیاده روی اربعین

فهرست منابع:

International Journal of Environmental Research and Public Health, ۲۰۲۱. ۱۸(۶): p. ۳۲۸۷.
 [3]. Farahani, A.J. and S.R.H. Zijoud, Research and researchers of hygiene, medicine and health field in the service of Arbaeen walk. Journal of Military Medicine, ۲۰۱۹. ۲۱(۶): p. ۵۴۷-۵۴۸.

[1]. Al-Ansari, F., et al., Arbaeen public health concerns: A pilot cross-sectional survey. Travel Medicine and Infectious Disease, ۲۰۲۰. ۳۵: p. ۱۰۱۵۴۶.
 [2]. Al-Ansari, F., et al., Health risks, preventive behaviours and respiratory illnesses at the ۲۰۱۹ Arbaeen: implications for COVID-۱۹ and other pandemics.

- Journal of Iranian Cultural Research, ۲۰۲۰, ۱۳(۲): p. ۱۱۷-۱۴۳.
- [16]. Doroudian, M.J., Spiritual Landscape Aspect of the Mourning Parade on the Fortieth Day after Imam Hussein's Martyrdom. MANZAR, the Scientific Journal of landscape, ۲۰۱۸, ۱۰(۴۵): p. ۵۶-۶۵.
- [17]. Fife-Schaw, C., Questionnaire design. Research methods in psychology, ۱۹۹۵: p. ۱۷۴-۱۹۳.
- [18]. Boynton, P.M. and T. Greenhalgh, Selecting, designing, and developing your questionnaire. Bmj, ۲۰۰۴, ۳۲۸(۷۴۵۱): p. ۱۳۱۲-۱۳۱۵.
- [19]. Gillham, B., Developing a questionnaire. ۲۰۰۸: A&C Black.
- [20]. Lietz, P., Research into questionnaire design: A summary of the literature. International journal of market research, ۲۰۱۰, ۵۲(۲): p. ۲۴۹-۲۷۲.
- [21]. Schindler, I., et al., Measuring aesthetic emotions: A review of the literature and a new assessment tool. PloS one, ۲۰۱۷, ۱۲(۶): p. e-۱۷۸۸۹۹.
- [22]. Fröber, K. and R. Thomaschke, Data archive of "In the dark cube: Movie theater context enhances the valuation and aesthetic experience of watching films", Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts, ۲۰۱۹.
- [23]. Diessner, R., et al., Olfactory and gustatory beauty: Aesthetic emotions and trait appreciation of beauty. Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts, ۲۰۲۱, ۱۵(۱): p. ۳۸.
- [24]. Treers, A., Defining tactile aesthetics: evaluating need for touch preferences and aesthetic emotions. ۲۰۲۱: University of Delaware.
- [4]. Farokhi, M. and Z. Angoti, Reasons for Iranian women attending Arbaeen Walk. Basij Strategic Studies, ۲۰۲۰, ۲۲(۸۵): p. ۲۹-۵۸.
- [5]. Heidari, M.J. and A. Salehi, Jurisprudential principles of Arbaeen walk from the perspective of Imami jurisprudence. Adab Al-Kufa, ۲۰۲۲(۵۱).
- [6]. Husein, U.M., A phenomenological study of Arbaeen foot pilgrimage in Iraq. Tourism Management Perspectives, ۲۰۱۸, ۲۶: p. ۹-۱۹.
- [7]. Nikjoo, A., N. Razavizadeh, and M.A. Di Giovine, What draws Shia Muslims to an insecure pilgrimage? The Iranian journey to Arbaeen, Iraq during the presence of ISIS. Journal of Tourism and Cultural Change, ۲۰۲۱, ۱۹(۵): p. ۶۰۶-۶۳۷.
- [8]. Nikjoo, A., et al., From attachment to a sacred figure to loyalty to a sacred route: the walking pilgrimage of Arbaeen. Religions, ۲۰۲۰, ۱۱(۳): p. ۱۴۵.
- [9]. Tajbakhsh, G., Arbaeen walk and understanding the pilgrimage of the youth. Journal of Iranian Cultural Research, ۲۰۲۰, ۱۳(۲): p. ۱۴۵-۱۶۸.
- [10]. Tajbakhsh, G., Satisfaction and Pilgrimage (Case Study: Iranian Pilgrims' Participation in Arbaeen Walk in Iraq, ۲۰۱۹). Hajj and Ziarah Research Journal, ۲۰۲۰, ۴(۲): p. ۹۵-۱۲۱.
- [11]. Tajbakhsh, G. and E. Abbaspor, Rethinking the creation of a new Islamic civilization through the combination of Arbaeen walking research. Scientific Journal of New Islamic Civilization Fundamental Studies, ۲۰۲۲.
- [12]. Tajbakhsh, G.R., Harms of Arbaeen Hosayni Walk: A Sociological Study. Shia Pajoohi, ۲۰۲۲, ۸(۲۲): p. ۱۱۳-۱۳۷.
- [13]. ARIF, B. THE HISTORY AND SIGNIFICANCE OF THE ARBAEEN WALK. ۲۰۲۲; Available from: <https://themuslimvibe.com/faith-islam/the-history-and-significance-of-the-arbaeen-walk>.
- [14]. tajbakhsh, g. and e. abbaspor, Rethinking the creation of a new Islamic civilization through the combination of Arbaeen walking research. Scientific Journal of New Islamic Civilization Fundamental Studies, ۲۰۲۲: p.-.
- [15]. Ramezani Tamijani, S., Types and areas of collective participation in the Arbaeen walk.